МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Драгоманова
Факультет психології

Психологічна наука і практика: сучасні виклики та допомога особистості у кризових умовах

Psychological Science and Practice: Modern Challenges and Helping Individuals In Crisis Conditions

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
10 квітня 2025 р.
Частина 1

PROCEEDINGS

of International Scientific and Practical Internet Conference
April 10, 2025
Part 1

Київ 2025 Kyiv

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ПСИХОЛОГІЧНА НАУКА І ПРАКТИКА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

* * *

Psychological Science and Practice: Modern Challenges and Helping Individuals In Crisis Conditions

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

10 квітня 2025 року

PROCEEDINGS
of International Scientific and Practical Internet Conference

April 10, 2025

Частина 1

Part 1

Київ – 2025

Kyiv – 2025

УДК 159.923:616-036.81(082)
П 86

Рекомендовано до друку рішенням Вченої Ради
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 12 від 25 квітня 2025 р.)

Рецензенти: *Кузікова Світлана Борисівна,* доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

Котлова Людмила Олександрівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

П 86 **ПСИХОЛОГІЧНА НАУКА І ПРАКТИКА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ У КРИЗОВИХ УМОВАХ** : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 10 квітня 2025 р.) / Мін-во освіти і науки України ; Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова ; упоряд. : І. С. Булах, Л. М. Вольнова, Н. В. Гузій. – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова Драгоманова, 2025. – Частина 1. – 443 с. електронне видання

ISBN 978-966-931-329-4 загальний номер
ISBN 978-966-931-330-0 частина 1

У збірнику матеріалів конференції Частині 1 представлено результати досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців актуальних проблем психологічної науки і практики; висвітлено наукові позиції авторів щодо аналізу інноваційних тенденцій та перспектив теоретичних досліджень у психології; визначено соціально-політичні детермінанти підтримки психологічного здоров'я особистості в сучасних умовах та засоби психологічної підтримки вирішення міжособистісних конфліктів; запропоновано перспективні підходи до використання технологій надання психологічної допомоги учасникам бойових дій, ветеранам й постраждалим внаслідок військової агресії рф, а також шляхів збереження психологічного благополуччя особистості в умовах воєнного стану в країні; обговорено продуктивні методи та стратегії психологічного консультування в кризових ситуаціях, а також психологічні інструменти діагностики, терапії, профілактики психосоматичних розладів.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, психологам-практикам.

УДК 159.923:616-036.81(082)

© Автори публікацій, 2025
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025

ISBN 978-966-931-329-4 загальний номер
ISBN 978-966-931-330-0 частина 1

3. Нероба М. В. Материнство як психологічний феномен. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2015. Вип. 3/4. С. 90-93.
4. Проскурняк О. П. Чинники та етапи становлення материнства. *Практична психологія та соціальна робота.* 2007. № 3. С. 13-16.
5. Хіврич А. Особливості формування готовності до сімейного життя осіб юнацького віку. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2024. № 2. С. 33-40.
6. Шмілик Н. Психологічна готовність до материнства як чинник подальших взаємин матері та дитини. *Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 1. С. 238-244.

УДК 159.98:378.06

Федоренко Алла
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ У ЗВО

Сучасні заклади вищої освіти (ЗВО) функціонують у швидко змінюваних соціокультурних реаліях і складних політико-економічних умовах, які сприяють інтенсивній міжособистісній взаємодії між студентами, викладачами, адміністрацією та іншими учасниками освітнього процесу. Різноманіття соціальних контактів, поглядів, особистісних властивостей і соціальних статусів створює передумову для потенційного виникнення соціальних конфліктів. Їхні прояви можуть варіюватися від міжособистісних суперечок до групових протистоянь або напруження у відносинах між студентами та професорсько-викладацьким складом [4].

Актуальність розробки та впровадження технологій психопрофілактики соціальних конфліктів у закладах вищої освіти зумовлена значним впливом конфліктів на емоційний стан здобувачів вищої освіти, на їх академічну успішність, на адаптацію до освітнього середовища тощо. Саме невирішені конфлікти часто стають причиною стресу, фрустрації, зниження мотивації до навчання та розвитку деструктивних міжособистісних відносин [6].

Водночас, системна робота з психопрофілактики соціальних конфліктів відіграє ключову роль у розвитку комунікативної компетентності студентів та створенні позитивного психологічного середовища. Вона відкриває нові перспективи у попередженні конфліктів, наприклад, через тренінгові програми, цифрові інструменти, медіаційні практики та інтерактивні методи

навчання. Особливу актуальність набувають технології онлайн-консультування та участь досвідчених медіаторів у врегулюванні суперечок [1; 3; 5; 6].

Метою тез є аналіз сучасних технологій психопрофілактики соціальних конфліктів у закладах вищої освіти та визначення найбільш ефективних методів забезпечення гармонійного соціально-психологічного клімату серед учасників освітнього процесу.

Теоретичні основи психопрофілактики соціальних конфліктів базуються на розумінні природи конфліктів як соціально-психологічного явища та важливості запобігання їхнім деструктивним наслідкам. Соціальні конфлікти в закладах вищої освіти зазвичай виникають через комунікативні бар'єри, боротьбу за ресурси, розбіжності в мотиваційній сфері, зіткнення інтересів, цінностей або позицій учасників освітнього процесу й можуть мати як позитивний, так і негативний вплив [2].

На думку С. О. Гарькавець і Л. П. Волченко, сучасні технології психопрофілактики соціальних конфліктів орієнтовані на ідентифікацію потенційних джерел напруженості, запобігання загостренню суперечностей і розвиток в учасників освітнього процесу навичок конструктивної взаємодії. Науковці рекомендують впроваджувати їх на трьох рівнях: первинному, вторинному та третинному. На первинному рівні основна увага зосереджується на попередженні конфліктних ситуацій шляхом створення сприятливого психологічного середовища, розвитку емоційного інтелекту та навчання ефективним комунікативним стратегіям. Вторинний рівень спрямований на раннє виявлення передумов соціальних конфліктів та їх корекцію за допомогою таких методів, як медіація, психологічне консультування, структурні зміни в організації та залучення незалежних експертів. Третинний рівень зосереджується на усуненні наслідків соціальних конфліктів і відновленні психологічного благополуччя учасників освітнього процесу [3].

У сучасній психології розробка і впровадження технологій психопрофілактики соціальних конфліктів базується на кількох ключових підходах, а саме: *когнітивно-поведінковий підхід* передбачає навчання студентів і викладачів технологіям усвідомлення конфліктогенів, контролю емоцій та зміни деструктивних поведінкових моделей на конструктивні; *комунікативний підхід* акцентує увагу на розвитку навичок ефективного спілкування, активного слухання та ненасильницької комунікації, що сприяє взаєморозумінню та попередженню конфліктів; *медіаційний підхід* орієнтований на використання спеціальних технологій посередництва для врегулювання конфліктів через взаємоприйнятний діалог, у якому задіяні медіатори; *системний підхід* передбачає комплексну діяльність, що включає адміністративні, психологічні та освітні заходи, спрямовані на гармонізацію взаємин у ЗВО [1; 2; 6].

Варто підкреслити, що особливого значення в умовах сьогодення набувають цифрові технології психопрофілактики соціальних конфліктів. Інтеграція мобільних застосунків для саморегуляції емоційного стану та онлайн-платформ для консультування з питань врегулювання конфліктів сприяє більш ефективному управлінню такими ситуаціями. Інноваційні підходи не лише знижують ризик виникнення конфліктів, але й дозволяють студентам і викладачам опановувати навички конструктивного спілкування, управління емоціями та вирішення різноманітних суперечок [3; 6].

Окрім цифрових підходів у психопрофілактиці соціальних конфліктів, не менш результативними залишаються психологічні тренінгові програми. Вони поєднують елементи арт-терапії, тілесно-орієнтованої терапії та коучингу, створюючи умови для практичного оволодіння здобувачами вищої освіти ефективними комунікативними навичками. Використання кейс-методів, рольових ігор та форум-театрів допомагає студентам аналізувати власні деструктивні стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях і розробляти шляхи їх психопрофілактики та психокорекції. Поєднання тренінгових технологій із онлайн-ресурсами підвищує ефективність психопрофілактики соціальних конфліктів, сприяючи формуванню довірливих відносин між учасниками освітнього процесу [5; 6].

Також важливими засобами психопрофілактики соціальних конфліктів є впровадження медіаційних технологій і психологічний супровід студентів. Медіація як метод альтернативного вирішення конфліктів активно використовується у західних освітніх системах і поступово інтегрується в українські ЗВО. Навчання студентів основам медіації дозволить оперативно врегульовувати конфліктні ситуації, залучаючи медіаторів. Крім того, формування культури ненасильницького спілкування у студентському середовищі сприяє розвитку толерантності та взаємоповаги. А організація психологічного супроводу, що включає системний моніторинг рівня конфліктності, анкетування, консультації психологів та реалізацію превентивних освітніх заходів сприятиме зниженню рівня конфліктності й формуванню конструктивної міжособистісної взаємодії [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень щодо інтеграції технологій психопрофілактики соціальних конфліктів у закладах вищої освіти вказують на важливість комплексного підходу до створення безпечного та сприятливого освітнього середовища. Сучасні психопрофілактичні технології відіграють ключову роль у запобіганні конфліктним ситуаціям, сприяючи ефективній комунікації, підвищенню рівня емоційного інтелекту та формуванню дієвих механізмів співпраці між усіма учасниками освітнього процесу. Вони дозволяють своєчасно виявляти потенційні соціальні конфлікти у ЗВО та обирати оптимальні способи їх попередження й подолання.

Перспективними напрямами майбутніх досліджень виступають впровадження цифрових онлайн-платформ для надання психологічної

підтримки студентам і викладачам, розробка персоналізованих методів психопрофілактики соціальних конфліктів з урахуванням аналізу психоемоційного стану особистості, а також інтеграція когнітивно-поведінкових стратегій в освітній процес. Важливим завданням залишається адаптація сучасних технологій до культурних та соціальних особливостей студентського середовища, що дозволить підвищити ефективність профілактичних заходів. Серед інших ключових напрямків – створення моделі управління конфліктами на рівні навчальних закладів, розробка освітніх програм з підвищення психологічної грамотності та впровадження методик емоційного самоконтролю. Це сприятиме формуванню культури ненасильницької комунікації і толерантності. Таким чином, сучасні дослідження підтверджують актуальність і необхідність подальшого розвитку психопрофілактики соціальних конфліктів у ЗВО. Інтеграція психопрофілактичних програм у навчальний процес виступає важливим кроком на шляху до створення безпечного, гармонійного та сприятливого освітнього простору.

Список використаних джерел:

1. Андрєєнкова В. Л., Черепаха К. В., Лунченко Н. В. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект. [Навч.-метод. посібник]. Київ : ФОП Стеценко В.В. 2016. 192 с. 0057380.pdf (znu.edu.ua)
2. Гарькавець С. О. Соціальні конфлікти – пропозиція нової класифікації. *Теоретичні і прикладні проблеми психології :* зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. Сєвєродонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018 № 2 (46). С. 87-98.
3. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Конфлікти в освітньому середовищі: діагностика та практика вирішення : навчально-методичний посібник. Харків : “ДрукарняМадрид”, 2020. 91с.
4. Кононенко О. І., Гудімова А. Х., Курова А. В. Сучасні тенденції та стратегії розвитку вищої освіти в Україні: аналіз реалізації. “Перспективи та інновації науки (Серія “Педагогіка”, Серія “Психологія”, Серія “Медицина”)” : журнал. 2023. № 9 (27) (2023). С. 232-244.
5. Сорока І. А., Сингаївська І. В. Управління міжособистісними конфліктами у студентському середовищі: результати впровадження навчального курсу. *Пс. часопис*. 2022. Т. 8. № 1. С. 18-31. DOI https://doi.org/10.31108/1.2022.8.1.2.
6. Fedorenko A., Sydorenko O. Специфіка впровадження розвивально-адаптивних технологій у закладах вищої освіти при підготовки майбутніх психологів. Psychological Journal: Scientific Review / red. S. Maksymenko. No 7. Vol. 5. Kyiv : H. S. Kostyuk Institute of Psychology of The National Academy of Educational Sciences of Ukraine, 2019. P. 64-84. URL : http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/619/383